

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת בהר תשפ"ב לפ"ק

יצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף רצ"ג

דרשת פרקי אבות

נדירים בי רבי שמעון בן יוחי, כאשר איפטורי מרבם, אמר ליה רבי שמעון לבריה, בני אדם הללו אנשים של צורה הם, זיל גביהון דליברכוך, [וכתוב במאירי שם (ד"ה לעולם) לעולם תהא ברכת תלמיד חכם חביבה לו לאדם וישתדל בכל כחו שיברכיהו]. אמרו ליה מאי בעית הכא, אמר להו דאמר לי אבא זיל גביהו דליברכוך. אמרו ליה יהא רעוא דתורע ולא תחצד, תעייל ולא תיפוק, תיפוק ולא תעייל [משמע ליה בסחורה, תעייל ולא תיפוק, שתביא סחורה ולא תמכרנה, תיפוק ולא תעייל, שתוציא בסחורה במקום אחר ולא תביאנה], ליחרוב ביתך וליתוב אושפיזך, לבלבל פתורך, ולא תחזי שתא חדתא.

כי אתא לגבי אבוח, אמר ליה לא מבעיא דברוכי לא בירכן, אבל צעורי צעורן. אמר ליה מאי אמרו לך, הכי והכי אמרו לי. אמר ליה הנך כולוהו ברכתא נינהו, תורע ולא תחצד, תוליד בנים ולא ימותו. תעייל ולא תיפוק, תעייל כלתא [שדרך כלתא הולכת אצל הבעל], ולא לימותו בנך דליפקון [דהדרי נפקי מינך והדרי לבי נשיהו]. תיפוק ולא תעייל, תוליד בנתא ולא ימותו גוברייהו וליהדרו לותיך. ליחרוב ביתך [בית קברתך, דלא תמות] וליתוב אושפיזך [תחיה לאורך ימים], דהאי עלמא אושפיזך וההיא עלמא ביתא, דכתיב (תהלים מט-יב) קרבם בתימו לעולם, אל

במשנה (אבות ד-טו) רבי יעקב אומר העולם הזה דומה לפרוזודור [בית שער] בפני העולם הבא, התקן עצמך בפרוזודור כדי שתכנס לטרקלין [מקום מושב המלך, כך אתה התקן עצמך בעולם הזה כדי שתזכה לעולם הבא]. הוא היה אומר, יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה [לצורך תשובה ומעשים טובים] מכל חיי העולם הבא [לפי שבאותו זמן אין התשובה ומעשים טובים מהנים לאדם, שאין העולם הבא אלא לקבל שכר על מה שקיים בעולם הזה]. ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה.

הנה אנו עומדים סמוך ונראה ליומא דהילולא של התנא האלקי רבי שמעון בן יוחאי, אשר דבריו עושים פירות וביטל הרבה גזירות, וכל ימיו אשר חיה אות הקשת לא נהיה, כי הוא אות עולם היה (ב"ר לה-ב), כי ה' אמר והיה בענני ענן על הארץ [כשתעלה במחשבה לפני להביא חשך ואבדון לעולם], ונראתה הקשת בענן (בראשית ט-י), ובהיות שרבי שמעון בן יוחאי ביטל כל הגזירות לא היתה נראה קשת בימיו. ויש להבין במה היה גודל כחו של רבי שמעון בביטול כל הדינים למעלה.

ונקדים מתחלה עובדא שסיפרו חז"ל (מועד קטן ט.) דרבי יונתן בן עסמי ורבי יהודה בן גרים תנו פרשת

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

ברגשי גיל ושמחה ומתוך שבח והודי' להשי"ת, הננו מגישים מעומקא דליבא, ברכת מזלא טבא וגדיא יאה, קדם עטרת ראשנו

~ כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ~

לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת הנכד למזל טוב

בן לחדב"ן הרה"ג רבי ישעי' טירנויער שליט"א, ר"מ בישיבתינו הק'

יהא רעווא שיזכה לשובע שמחות ורב תענוג ונחת דקדושה מכל יו"ח מתור בריות גופא ונהורא מעליא עד ביאת גוא"צ בב"א.

ופירשו מה שמצינו ביעקב אבינו קודם פטירתו, שאמר הכתוב (בראשית מט-כח) ויברך אותם איש אשר כברכתו ברך אותם. וברש"י והלא יש מהם שלא בירכם אלא קנטרן וכו' ע"ש. אך לפי מה שנתבאר גם אלו שקנטרן לפי ראות העין, מודיע לנו הכתוב שבתוכו היה בדיבורים אלו ברכה, אלא הלבישם בלשון של קינטור. ובספר נפלאות התפארת שלמה (אות רא) שמי שקילל אותו ידעו בביורו שיהיה לו תשועה ע"כ. (עיין פרדס יוסף פרשת ויחי אות מח).

*

ובנזר הקודש (פ' בראשית כו-ז) כתב לבאר הענין שאמרו את הברכה בלשון קללה עד שיהיה צורך לבארו, ולא בירכיהו בהדיא בלשון ברכה, על פי הנודע דסתם תפלה אינה חוזרת ריקם מצד ה', בהיותו מקור הרחמים, אלא ברוב פעמים המניעה היא מן המקטרגים. ומבואר בזה"ק (ח"א קא. ועיין בניצוצי אורות שם) שאין שום שר ומלאך מכיר מחשבה שבלב האדם, כי אם השי"ת לבדו בוחן לבות וכליות (זוה"ק ח"א רט:). ולכן אמרו הברכה בלשון קללה, להיות המקטרג סובר שהיא קללה ממש, ולא יקטרג מאומה, ומבלי קטרוג תעלה תפלתו לרצון למעלה עד עתיק יומין, למלא משאלותיו לטובה בדבר ישועה ורחמים, ובכך תתקיים ברכתו בלי מונע ומעכב ע"כ. (וכן הוא בישמח משה פ' במדבר ד"ה והנ"ל).

ובערוגות הבשם (פ' ברכה) כתב שמעתי ממורי מהר"ם נרבי מנחם] כ"ץ מצעהלים וצ"ל לפרש בברכת כהנים, הא דכתיב (במדבר ו-ג) דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם יברכך, דכמה פעמים צריכין להלביש הברכה בלשון קללה, כדי להעלים הדבר מפני המקטריגים, דקיימו עלן ככסלא לאוגיא (ברכות ו). אך זה לא שייך אלא בברכה מפי בשר ודם, אבל בברכה שהיא מאתו יתברך שמו אין מן הצורך להעלים הברכה, דבלאו הכי אין שטן ואין פגע רע בכל מקום שהשראת השכינה מצויה. והיינו דאמר, דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם, יברכך וגו'. דהיינו שאין מן הצורך להלביש הברכה בלשון הנ"ל, אלא אמור להם בפירוש, יברכך. וטעמא מפרש בטר הכי, משום ושמך את שמי על בני ישראל ואת אברכם, אם כן אין מן הצורך להעלים ע"כ.

ידוע שהגאון רבי חיים קניבסקי וצ"ל היה נוהג בסוף ימיו לברך את המשכימים לפתחו בראשי תיבות של ב"ר כה וצ"ל וצ"ל וצ"ל והיה אומר 'בוה'. והעולם אמרו כי חס על זמנו היקר להאריך בדיבור. ואין זה טעם האמיתי, כי אחר שהפקיר עצמו לצורך הציבור לברך וליתן עצות לעם ה', לא היה מצמצם ברגע כמימרא מלברך עם ה' בסבר פנים יפות. וכמדומה ששמעתי בשמו שאמר, כי לא כל אדם ראוי

תקרי קרבם אלא קברם. לבלבל פתורך, בבני ובנתא. ולא תיחזי שתא חדתא וזו שנה ראשונה של נישואין, דכתיב (דברים כד-ה) כי יקח איש אשה חדשה לא יצא וגו', דלא תמות אנתך ולא תנסב אינתתא אחריתי ע"כ. הרי לנו כי יתכן דיבורים שלפי ראות העין בנגלה הם קללות, אבל בתוך תוכם יכולים להתפרש לברכות.

והנה התורה הקדושה נקראת בתואר משל, כמו שנאמר (שמואל א כד-יד) כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעים יצא רשע, משל הקדמוני הוא התורה, שהיא משל הקב"ה שהוא קדמונו של עולם (רש"י שמות כא-ג). ולכאורה יש להבין למה נקראת התורה כן, הלא משל ניתן רק להסביר ממנו דבר אחר, שהיא הנמשל, ומהו ענינו בהתורה הקדושה. אך הענין הוא, כי התורה נארגת מפרד"ס, פשט רמז דרוש סוד, ומה שאנו רואין פשטי התורה לעינינו, הרבה הרבה יותר טמונה וגנוזה בה, ותילי תילין של נסתרות תלויין בכל מלה שיש בתורה, וכמו שאמרו (מנחות כט:). על רבי עקיבא שהיה דורש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות. ומכל שכן שבנסתרות התורה טמונה פי כמה יותר. ולדוגמא כאשר התורה מספרת מאברהם ושרה, יש בתוכה רמזים נסתרים על הקשר שיש בהאדם בהגוף והנשמה, ואברהם דא נשמתא, ושרה זו הגוף (זוה"ק ח"א קכב:). וכאשר מדברים מאברהם עם יצחק, אברהם היא רזא דחסד (שם ח"ב רעו). ויצחק דינא קשיא, ורבקה דינא רפיא (שם ח"א קלו), ולוט איהו נחש בת זוגיה דההוא ס"מ (שם ח"א עט:). ואם כן התורה היא משל לענינים נשגבים המרומזים בה. וכמו שכשמספרים משל, המכוון היא הנמשל היוצאת ממנו, כן היא בהתורה הקדושה.

וזה היה כחו של רבי שמעון בן יוחאי לגלות הנסתרות שיש בכל דבר, וידע כל הנסתרות, וגילה מדרש הנעלם. ולכן היה בכחו למצוא גם בדיבורים שלפי ראות העין הם קללות, למצוא בהם נסתרות, ולפרשם ולבארם לברכות. ולכן גם פסוקי התוכחה שישנם בתורה אומר רבי שמעון (זו"ח תבא נט). שכל הבטחות ונחמות דישראל בהני קללות כתיבי. ועל כן רבי שמעון כאשר יצא גזירה מן השמים על ישראל, לא הוצרך לבטל ולהעביר ולמחוק את הגזירה, אלא מצא שבתוך תוכו בפנימיותו יש לבאר הדברים לטובתן של ישראל, והפך את גזירת הקללה עצמה לברכה. ולכן ענין ביטול הגזירות היתה בידו של רבי שמעון ביתר שאת, כי הוא גילה סוד נסתרים, שבכל דבר יש למצוא ולירד לדרוש הנסתרות, ובכח זה היה מהפך כל הקללות לברכות, וכמו שהשיב כאן בעובדא זו לבנו רבי אלעזר.

להתברך, ויתכן למעלה קיטרוגים, על כן מטמין ברכתו בראשי תיבות, שאין המקטריגים מבינים שבתיבות בו"ה טמונה ברכה להמתברך.

*

והנה כבר ביארנו בל"ג בעומר, מה שכלול עוד בברכתם של תזרע ולא תחצר, ועתה נוסיף לבאר ברכתם ליחרוב ביתך וליתוב אושפיזך, דהאי עלמא אושפיזך, וההיא עלמא ביתא. ובדברי תורה (ח"ד אות פד) כתוב, קשה להבין מה שייך לומר דליחרוב ביתך על עולם הבא, עולם נצחי וקיום אמיתי, עיקר מקום מנוחת נשמת הצדיקים, ואיך יצדק עליו לשון חורבה. ואם הכוונה על הקבר, מה שייך חורבא בקרקע עולם, קרקע בתולה, מקום קברו של אדם, שאינה נגזלת או נושנת או נחרבת ע"ש. וגם מה שאמר דההיא עלמא ביתא, ואם כוונתו רק על הקבר, הלא הקבר אינה בההיא עלמא אלא בעולם הזה.

ונראה דהנה אמרו חז"ל (חולין פג.) דבישראל היום הולך אחר הלילה, ובאומות העולם הלילה הולך אחר היום, ובקדשים הלילה הולך אחר היום. וביאר בחתם סופר (עיין תורת משה בראשית ד. יתרו צד:) כי עולם הזה דומה ללילה (פסחים ב.), שיושב בעינו וצער, אי אפשר לילך אחר שרירות לבו, ועמל התורה לא מגיע בקל, אך עם כל זה מתחזק האדם בחלקו לחיי העולם הבא, שתשבע נפשו בצחצחות לאור באור החיים, ואז יהיה לו יום, במיתי לי נהורא ותחפי לכון בהתא, בתענוג רוחני בנהרי אפרסמון, בתכתקי דהב פיזא ושבע מעלתא, ולכן בישראל היום הולך אחר הלילה. אמנם באומות העולם הוא להיפוך, עולם הזה דומה לו ליום שהולך אחר תענוגי גופו, אבל עולם הבא הוא לו ללילה, רשעים תחלתן שלוח וסופן יסורין (ב"ר סה-ה).

אמנם יש מדריגה יותר נפלאה מזה, דבר שהוא חשוב יותר מהעולם הבא, והיא מדריגת הקדושים המבינים כי יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים מכל חיי העולם הבא. עצם הדבר שהוא זוכה להיות משרת ועבד נאמן לה' לעשות רצון קונו, ונחת רוח ליוצרו, עבודה שלא ניתנה אפילו למלאכי מעלה שיוכלו לקיים מצות ה', רק לבשר ודם, בימי חייו המועטים הקצובים לו. הוא זוכה לומר בכל יום שלש קדושות לפניו ית"ש, ולומר שירה לפניו ית"ש תמיד, אשר ישנם מלאכים שעומדים ומצפים כמה יובלות שיגיע זמנם לומר שירה, וכמו שאמר המלאך ליעקב, מיום שנבראתי לא הגיע זמני לומר שירה עד עכשיו (חולין צא:). כמה היה מתענג האדם כשוזכה לשרת מלך בשר ודם, כמה היה מתכבד בזה. ומכל שכן למלך מלכי המלכים הקב"ה.

ובאדם כזה כאשר מגיע זמנו להפטר מן העולם, אף על פי שיודע שהוא נכנס לאור עולם ליהנות מזיו השכינה בתענוגים אשר עין לא ראתה, הרי זה אצלו כהולך מאור לחושך, כי אינו יכול שם לעשות עוד מצות קונו. כי במתים חפשי כתיב (תהלים פו-ו), ודרשו חז"ל (שבת ל:) כיון שמת אדם נעשה חפשי מן התורה ומן המצות. ועולם הבא הוא רק מקום קיבול שכר ולא מקום קיום מצות ה'. ועל זה רומז הדין דבקדשים הלילה הולך אחר היום, דלהקדושים אשר בארץ המה, העולם הזה הוא להם אור היום, ועולם הבא חשך ולילה, וממילא אצלם הלילה הולך אחר היום ודפח"ח.

ובמקום אחר ביארנו בזה, מה שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים פד-ב) מה ידירות משכנותיך ה' צבאות, נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה', לבי ובשרי ירננו אל א-ל חי, כי העולם הבא הוא עיקר משכנו של ישראל, ועולם הזה הוא החצר והפרוזדור להכנס להטרקלין. והן אמת שערב מאוד להנפש להתענג למעלה בעולם הבא בהטרקלין שהמה משכנותיך, ומה ידידות 'משכנותיך' ה' צבאות, כי יפה שעה אחת קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה, אף על פי כן נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה', הגעגעועין שלי הוא להיות תמיד בהפרוזדור בחצרות ה'. והסיבה לזה הוא משום דשם הוא המקום אשר לבי ובשרי ירננו אל א-ל חי, בין הגוף ובין הנפש יכולים לעבוד את ה', מה שאין כן במשכנותיך אי אפשר עוד לעבוד את ה', ובמתים חפשי.

וזוהו שאמרו (ברכות יז.) כי הווי מפטרי רבנן מבי רבי אמרי, ואמרי ליה מבי רבי חנינא [מפטרי רבנן זה מזה, שהיה נוטל רשות מחבירו לשוב לביתו ולא רצו], אמרי ליה הכי, עולמך תראה בחייך וכו' ע"ש. והיינו כי מדרך בני אדם העולם הזה הוי רק אושפיזא, אבל עיקר עולמו הוא הטרקלין בעולם הבא. והיו מברכין זה את זה שיזכה לבוא להכרה שעיקר עולמו של אדם הוא העולם הזה שיכולין לעבוד ה' ולקיים מצותיו, ועולמך תראה בחייך, העולם שלך שאתה משתוקק לה תראה בימי חייך, שזהו עיקר היום, ועולם הבא נחשב כבר ללילה.

וכמו כן בירכו הם את רבי אלעזר ברבי שמעון, שהגם שכולם יודעים דההוא עלמא ביתא, אבל תזכה לבוא למדריגה כזו שתצפה שייחרב ביתך, לוותר על הקורת רוח שיש בעולם הבא, אף שיפה בה שעה אחת מכל חיי עולם הזה, ולייתוב אושפיזך, דהאי עלמא אושפיזך, שהעולם הזה יהא מקום ישובך, ולהחשיב כל רגע של ימי החיים, מקום קיום מצות ה', לעשות נחת רוח לקונו.

*

ומשנה זו יש לשנן לעצמינו תמיד, לזכור כי העולם הזה פרוזודור בפני העולם הבא, והתקן עצמך בפרוזודור כדי שתכנס לעולם הבא, לא להשקיע עצמו ראשו ורובו לבנות את הפרוזודור, אשר סופו יעזבנו לאחרים, אלא חטוף ואכול, מצות ומעשים טובים, דעלמא דאזלינן מיניה כהלולא דמאי [היום ישנו ולמחר אינו, דומה לחופה שהולכת מחר] (עירובין נד.). ומי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת (עבודה זרה ג.).

ויסופר על הגאון בעל חפץ חיים זצ"ל, שפעם בא אליו עשיר לבקרו, וראה איך דירתו מרוהט בכלים וכסאות פשוטים, ושאל אותו על זה, למה לא מייפה דירתו יותר כראוי. והשיב לו, הנה כבודו מתאכסן כעת בראדין, כמה חדרים יש לו באכסניא, ואיך הם מצב הכלי בית שם. וענה כי יש לו רק חדר מצומצם עם כלים פשוטים בתוכו, וסיים אבל בבית דירתו שם יש לו בית מורחב עם כלים נאים ומהודרים. ואמר לו החפץ חיים, אני נמצא כעת גם כן רק באכסניא, ובדרך אין צריכין הרבה, אבל בביתי לעולם הבא, שם אני מכין לעצמי טרקלין נאה ויפה.

וכתב עוד בספרו שם עולם (ח"ב פ"ד) על דרך משל, לאדם שקנה לו קרקע לבנות עליו בית, וקרא לאומן

שייעץ לו איך לבנות חדריו, הפרוזודור והטרקלין. ויתבונן האומן ואמר לו, הנה הקרקע הלז קצר המצע מהשתרע כי קטן השטח מאד, וכמה שתרחיב הפרוזודור תהיה מוכרח להקטין מהטרקלין, ועצתי שתראה העיקר לבנות מתחלה הטרקלין, ואחר כך תבנה על השטח שישאר את הפרוזודור, ותסתפק בפרוזודור קטן. וכמו כן לענינינו, ימי האדם בעולם הזה קצרים, מלבנות פרוזודור גדול בעולם הזה וגם טרקלין נאה לעולם הבא, והחכם עיניו בראשו לבנות טרקלין רחב ונאה מתחלה, ויסתפק בפרוזודור קצר ע"ש.

ופירשו הכתוב בפרשתנו, לפי רוב השנים תרבה מקנתו, ולפי מעוט השנים תמעט מקנתו, כי מספר תבואות הוא מוכר לך (כה-טו). כי האדם בעולם הזה מוטל עליו לקנות ולרכוש דברים הנצרכים לו לחיי הגשמיים, וגם דברים הנצרכים לו לחיי עולם הבא שהוא נצחי ועומדת לעד. ועל זה אמר 'לפי רוב השנים', הדברים שתהנה מהם רבות בשנים, היינו מצות ומעשים טובים, מזה 'תרבה מקנתו'. אבל עניני הגשמיים שלא יהיו ברשותך רק 'מעוט השנים', שני חיי עולם עובר, מזה 'תמעט מקנתו'. ובהיות 'כי מספר תבואות הוא מוכר לך', שמספר השנים של חיים מוגבלים, ואי אפשר להרבות משניהם, על כן יש לרכוש מהדברים שתהנה מהם רבות בשנים. (עיין תפארת שלמה שם).

סעודה שלישית

ופעמים שהיתה צריכה לעשות לארבע שנים, בשישית שלפני השמיטה השביעית, שהן בטלין מעבודת קרקע שתי שנים רצופות, השביעית והיובל, ומקרא זה נאמר בשאר השמיטות כולן ע"כ. וברמב"ן כתוב לפרש מה שאמר ועשת את התבואה לשלש השנים, בא לרמוז על שנת היובל, שתעשה השישית לכל שנת השמיטה והיובל ובשנה שאחרי היובל, כי כולם ישן יאכלו ע"כ. ואם כן מפורש בתורה ברכה על שנת השמיטה, שבשנה השישית יצמח תבואה בכפל. ונרמז גם ברכה על שנת היובל, כי אז יעשה השדה תבואה פי שלש, גם על שנת היובל.

והנה ברש"י כתב, מה ענין שמיטה אצל הר סיני, והלא כל המצות נאמרו מסיני, אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה ודקדוקיה מסיני, אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני ע"כ. ולכאורה תקשה מדוע גילתה תורה דבר זה אצל מצות שמיטה, למען נלמד ממנה שאר מצות,

כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם, ושבתה הארץ שבת לה, שש שנים תזרע שדך וגו' (כה-ב). המפרשים הקשו, דהלא שמיטה מתחלת רק אחר זריעה שש שנים, והוי ליה להקדים שש שנים תזרע שדך, שזהו קודם שנת השמיטה. ובבואם אל הארץ מתחלה היה י"ד שנים שכיבשו ושחילקו, ואחר זה שש שנים תזרע שדך, ורק אחר זה בא שנת השמיטה.

ונראה בהקדם לבאר הכתוב (תהלים סב-יב) אחת דבר אלקים, שתים זו שמעתי, כי עוז לאלקים, דלכאורה הכתוב סתום וחתום על מה נתכוין. ויש לומר דהנה כתיב בפרשתנו (כה-ב) וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית, הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתנו, וצויתי את ברכתי לכם בשנה השישית ועשת את התבואה לשלש השנים, וברש"י למקצת השישית מניסן ועד ראש השנה, ולשביעית ולשמינית, שיזרעו בשמינית במרחשון ויקצרו בניסן ע"כ. וכתב עוד,

וכי תאמרו וכו', שהתורה מלמדת לאדם דרכי השם שיהיה שלם בבטחונו על אלקיו, ולא יאמר כלל מה יאכל, כי כאשר חלילה יפול מן הבטחון לחשוב מה יאכל, הוא עושה פגם חלילה בהשפע, ואטרחו כלפי שמיא לצוות מחדש. וכי תאמרו, פירוש כאשר תאמרו כך, אז תטריחו אותי וצויתי וכו', אלא לא תתנהגו כך, ותבטחו בה' בכל לבבכם, ואז תלך השפע בלי הפסק כלל תמיד לא יחסר כל בה עב"ק. ומבואר מזה כי גם עצם המחשבה שעולה על דעת האדם לשאול מה נאכל, הוי פגם בבטחונו על ה', ומפסיק בזה שפע העליון עד שצריכין לברכה חדשה שתשוב השפע.

וּנְרָאָה בביאורו, כי הנה באמונה ובבטחון יש כמה מדריגות זו למעלה מזו, ומבואר בספרים הקדושים כי העצה להתעלות בזה היא לדבר הרבה מזה, כי הדיבור מעורר הכוונה ומחזקו ומעודדו שיתחזק אמונתו במעלה רמה. ופירשו (תהלים קטז-י) האמנתי כי אדבר, על ידי הדיבור אני מגיע לאמונה. אבדה האמונה ונכרתה מפיהם (ירמיה ז-כח), בשביל שפסקו מלדבר בענין זה על ידי כן נאבדה האמונה.

וְלִכְנֵן נצטוינו הרבה מצות לזכר יציאת מצרים, כי ריבוי הדיבור והזכרון במחשבתו הנסים והנפלאות שעשה ה' לנו ולאבותינו, שזה מורה אשר בידו הכח והממשלה לעשות בעולם כרצונו, זכרון דברים הללו הם מחזקים את האדם להיות צדיק באמונתו יחיה. וזהו ענין השלש תפלות יום יום, שאז מדבר ומספר ומעלה גדולת הבורא על זכרונו, ואיך כל עניניו הם מסורים בידו יתברך שמו, אשר אין מניעה בעולם מלעשות רצונו.

וְהִנֵּה מדרך העולם כאשר מתהווה אצלו מאורע של הפסד ממון, או איבוד מקום פרנסתו, או חולשא בבריאותו, הוא נעשה בהול ומתמלא דאגה איך לצאת מן המצר. ומתחיל לעשות השתדלות שונות, וכאשר רואה שאין הדברים מסתדרים, אז נושא עיניו לשמים, שהקב"ה כל יכול, ומשליך יהבו עליו. ואם כי בטחון כזו גם כן חשובה מאד, אבל אדם זה עדיין לא קנה בטחונו בנפשו, כי הלא היה מודאג מתחלה. ולא עוד אלא גם אחר שמשליך יהבו על ה', לפעמים עדיין איננה בשלימותה, להיות רגוע ושלו, אלא למחצה לשליש ולרביע, ועדיין הוא מודאג במקצת על מצבו, והוא משום דסוף כל סוף חומר האדם מגושם, ומטבע האדם כאשר יש מאורע רע לפניו, נשבר רוחו בקרבו.

ל כן הצדיק אשר באמונתו יחיה, הרי הבטחון היא קנין נפשו תוך תוכו, כי אין עוד מלבדו, והאמונה נעשה

ולא גילתה לנו זאת אצל אחת משאר מצות. ומבואר בחתם סופר (סח. טעמו, דאף על גב דכתיב (ויקרא כז-לד) אלה המצות, שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה (שבת קד.), מכל מקום אין אנו בטוחים שיעמוד נביא שקר ויאמר שהמצוה פלונית ניתנה לזמן ועתה צוה נותן התורה לשנות ענינה, אך בשמיטה אי אפשר לנגוע בקצהו, כי כל ענינה מיוסדת על נסים שלא בטבע, דדרך ארץ נרה שנה וזרעה שנה וחזור ונרה שנה וכן לעולם, ועל ידי מצות שמיטה שש שנים תזרע שך רצופים, ועוד וצויתי את ברכתי לכם ועשת את התבואה לשלש השנים, נמצא מצוה זו מבואר שהיא מאת ה' מסיני, ואין שום נביא יכול לשנות בה דבר, כי לא יעשה ניסא לשקר (עיי' ברכות נח.), ואם כן החלק יעיד על הכל, כי היכי דעל כרחך יודו כל באי עולם שהשמיטה כללותיה ופרטותיה מסיני ואי אפשר לחדש בה דבר, כן הכי נמי כל מצות התורה נצחיות ואין נביא רשאי לחדש בה דבר ע"כ.

וְזֶהוּ כוונת הכתוב, אחת דבר אלקים, דקאי על מצות שמיטה, אשר משם רואין בעיני בשר כי תורה מן השמים היא, שהרי אי אפשר לבשר ודם להבטיח ברכה כזו בכל פעם בשנה השישית. והתורה נקראת עזו כמו שנאמר (תהלים כט-יא) ה' עזו לעמו יתן (ובחים קטז.). וממצוה זו יש הוכחה 'כי עזו לאלקים', שכל פרטיה ודקדוקיה הם מסיני. ואמר 'אחת דבר אלקים', מצוה אחת ניתנה לנו שמשם יש מופת חותך שזה דבר אלקים, וזהו מצות שמיטה, שבקיום מצוה זו מתברך שלא כדרך הטבע בשנה השישית בכפליים. ולא עוד, אלא 'שתים זו שמעתי', יש בתוכה עוד מצוה שבהכרח שניתנה כל פרטיה מן השמים, והיא מצות היובל, כי בשנת החמשים מתברך השנה השישית גם על יובל. וזו שמעתי, שבשנה הו' נותן את פריה גם על השנה הזו, ומזה נבין 'כי עזו לאלקים', שתורה היא מן השמים, והוסיף הכתוב להסמיק שמיטה לסיני, ללמוד ממנה גם על כל התורה כולה, שכללותיה ודקדוקיה הם מסיני.

*

הִנֵּה ידועים דברי הנועם אלימלך בפרשתנו, בשם אחיו הרה"ק רבי זושא זי"ע לפרש וכי תאמרו מה נאכל וגו', כי השי"ת כאשר ברא עולמו השפיע מטובו צינורות מושכין שפע לצרכי בני אדם, ודרך השפע שלא להפסיק כלל. אלא כשהאדם נופל ממדרגתו, ואין לו בטחון בבורא ברוך הוא המשגיח אמיתי הון ומפרנס בריות בלי הפסק כלל, אז עושה האדם ההוא במחשבתו ההיא אשר לא מטוהר, פגם חלילה בעולמות עליונים, ומתישין כח פמליא של מעלה ר"ל, ואז נפסק השפע חלילה, וצריך השם יתברך ברוך הוא לצוות מחדש השפע שתלך כמו מתחילת הבריאה. וזה הוא

כשם שמברך על הטובה, לקבלינהו בשמחה. ולכאורה היה די באמרם חייב אדם לברך על הרעה בשמחה, ולא יזהה צורך הוסיפו כשם שמברך על הטובה. אך חז"ל באו ללמדנו, כי לפעמים בעת בוא לפניו הרעה לבו נשבר לרסיסים, אך לאחר זמן מתגבר עצמו על טבעי גופו, ומקבל גזירת בוראו בשמחה. ואין זה עדיין עיקר המדריגה באמונה, אלא 'כשם שמברך על הטובה', שאז אין לפניו אפילו רגע דאגה ושברון לב מהמצב, כן יש להגיע באמונתו ובטחונו בה', שלא ירגיש שום שינוי בעת בוא הרעה, שהרי בכל עת ועונה בגזא דבי רחמנא הוא, וה' שנתן לו עד עתה באופן זה נותן לו כעת באופן אחר, ולקבלינהו בשמחה.

ולמדריגה זו זכו בני ישראל בהיותם במדבר ארבעים שנה, וראו בעיני בשר יום יום שפרנסתם מאת ה', שממטיר להם לחם מן השמים. ומידי יום ביומו לא הותירו ממנו עד בוקר, ומי שיש לו ד' וה' בנים לא היה דואג ואומר שמא למחר אין להם מה לאכול, אלא מכוונים לבם לשמים, אשר כמו שהושיע ה' להם אתמול כן יעזור גם למחר (עיין יומא עו.), והתרגלו לראות בעיני בשר ארבעים שנה כי ה' מוריד פרנסתם בלי שום השתדלות של עסק מצדם. ואנשים הללו כאשר יצאו מהמדבר ונכנסו לארץ ישראל ונצטוו על מצות שמיטה, לא יעלה על דעתם לשאול, מה נאכל הן לא נזרע וכו', שהרי גם עד עתה לא זרעו והמטיר להם ה' פרנסתם. ורק ברבות הימים כאשר יתרגלו שפרנסת האדם היא מתבואות הארץ, הם יכולים להעלות על הדעת כי בלי זריעה אין מציאות לתבואה.

וזהו שאמר לנו הכתוב, 'כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם', אותו הדור הראשון שיצאו מהמדבר ויבואו אל הארץ, הם לא יבואו לשאול איך נוכל לקיים מצות שביעית, הן לא נזרע וכו', אלא 'ושבתה הארץ שבת לה', הם יקיימו המצוה הבאה רגוע ושלו כמו שאר המצות, ואדרבה יהא להם לעונג כי שנה אחת אין צריכין לעבוד ולעמול, והם לא דואגים מה נאכל, כי הורגלו לראות שגם בלי זריעה יש לאכול. ולגבי הדור ההוא שיבואו אל הארץ, הקדים הכתוב שאצלם אנו מובטחים ושביתה הארץ שבת לה', אך ברבות הימים אז יתכן שיעמוד דור חדש והם יבואו לשאול מה נאכל, ועל זה אמר, וצויתי את ברכתי וגו'.

עצם מבשרו, וגם בעת שמתהווה מאורע לא דואג לרגע, הוא מכיר שמסור היה ביד ה' גם עד עתה, ולא נתהווה אצלו שום שינוי, ואם יעלה רצונו לטובה, אין מעצור לה' להושיע, והוא סמוך לבו לא יירא, גם בלי אחוז אחד של דאגה. ועל זה אמרו שריבוי הדיבור באמונה פעם אחר פעם חודרת ומתעצמת במהותו של אדם, עד שיוכל להגיע למדריגה זו. ולכן נצטוינו להזכיר תמיד הישועות שנעשה לישראל, כי מזה מתחזק ביותר שגם כעת בידו של ה' להושיע. ועל זה נאמר (תהלים צו-ב) בשרו מיום ישותנו, שכאשר מעלה על זכרונו הישועה שנעשה לו, זהו בשורה לישות ה' גם ליום מחר.

והמכיר שהוא מסור ביד ה' תמיד, יודע כי פרנסתו הוא מאת ה', והרי רואה בעיני בשר כי מזונות האדם מיד ה' הוא, שהרי מימי לא ראיתי צבי קייץ וארי סבל ושועל חנוני, והם מתפרנסים שלא בצער, ואני שנבראתי לשמש את קוני, על אחת כמה וכמה שבירו לפרנסני (עיין קידושין פא.). ואם נמנע ממנו סיבת פרנסתו ממקום זה, הלא כמה דרכים לפניו להשלים זאת ממקום אחר. וממילא בשנת השמיטה שה' אומר שאין לו לעשות שום דבר לפרנסתו, שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור, הרי הוא בשנה זו כמו שאר הבעלי חיים שהקב"ה זן ומפרנס מקרני ראמים עד ביצי כנים, והם מתפרנסים שלא בצער, וכמו שהוא באמת בשנת השמיטה אצל כל אדם, שאינו עמל לזרוע רק על שנה שישית, וניתוסף בו ברכה על שנה השניה בלי עמל וטירחא יתירה כל שהוא. ועל כן סיים הכתוב בפרשתנו (כה-ו) והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך וגו', ולבהמתך ולחיה אשר בארץ. כי בשנה השביעית שלא נצטוינו על השתדלות, תבוא הברכה בפרנסת האדם בלי טירחא כמו לבהמתך ולחיה אשר בארץ.

ולכן השואל מה נאכל בשנה השביעית, אין בטחונו בה' בשלימות להכיר כי פרנסתו היא מן השמים גם בשאר שנות העולם, וסמוך לבו על ה' רק למחצה ולשליש ולרביעי, ולכן נפסק בזה שפע העליון עד שצריכין שנית לצוות על הברכה. ומוטל עליו עדיין להתעלות עד שלא ירגיש שום שינוי בפרנסת השנה השביעית משאר השנים. וזהו שדקדקו חז"ל (ברכות ט): חייב אדם לברך על הרעה

הגליון הזה נתגרב על ידי

מוה"ר ר' שמואל צבי פריעד הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למול טוב	מוה"ר ר' ישראל מרדכי ווייסבערג הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בארוסי בתו למול טוב	מוה"ר ר' לייב ראזענבערג הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למול טוב	מוה"ר ר' יוסף שטערן שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב
מוה"ר ר' יצחק בר'ש ווייס הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס בתו לעול התורה והמצות	מוה"ר ר' שלמה הערש לאקס הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב	מוה"ר ר' יואל האבערפעלד הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בארוסי בתו למול טוב	